

Kiinteistö Oy Tokmannin Moreeni
Isolammintie 1
04600 Mäntsälä

Kapulin alueen maa-ainesten läjitys, Mäntsälä

Perusteltu päätelmä

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain nojalla (252/2017; jäljempänä YVA-laki).

1 Hanketiedot

Hankkeen nimi ja sijainti

Kapulin alueen maa-ainesten läjitys, Mäntsälä

Hankkeesta vastaava on Kiinteistö Oy Tokmannin Moreeni, ja arviointiselostuksen on konsulttina laatinut Ecobio Oy.

Yhteysviranomainen

Hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteysviranomaisena on toiminut Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä ELY-keskus).

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehtoista

Kiinteistö Oy Tokmannin Moreeni Oy (jatkossa Tokmanni tai hankkeesta vastaava) on toteuttanut ylijäämämaiden läjityksen Mäntsälän Kapulin alueella kiinteistöillä 505-407-7-128 ja 505-407-56-46. Läjitystyö on tehty kevään 2022 aikana. Ylijäämämaat on tuotu rakennusalueelta kiinteistöltä 505-407-7-124, joka on noin kilometrin päässä läjitysalueesta. YVA-menettely on tehty YVAn suppeamman hankevaihtoehdon (VE1) toteuttamisen jälkeen.

Läjitetyt maa-ainekset ovat savea, turvetta ja pintamaita, joiden seassa on orgaanista ainesta kuten kantoja ja juuria. Toteutuneen läjityksen tilavuus on alueen reunapenger mukaan lukien 45 630 m³. Läjitys on toteutettu pengertämällä vaiheittain, jossa varsinainen läjitys on toteutettu samaan tasoon penkereen kanssa.

Läjitysalueella on tasattu kuorimalla pintamaat (6 000 m³), joita on hyödynnetty reunapenkereen rakentamisessa. Alueen valmistelu läjitystä varten ei ole vaatinut louhintaa.

Hankealue sijaitsee Mäntsälässä Kapulin kaupunginosassa lähellä valtateiden 4 ja 25 risteystä. Kohde on noin 2,5 km päässä Mäntsälän keskustasta. Kapulin alueelle sijoittuu tuotantoa ja logistiikkatoimintoja. Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 700 m päässä ja lähimmät häiriintyvät kohteet, kuten päiväkodit ja koulut noin kahden kilometrin päässä hankealueesta. Lähellä ei sijaitse Natura 2000-alueita tai pohjavesialueita, ja läjitysalueesta kahden kilometrin säteellä sijaitsee kaksi yksityistä luonnonsuojelualuetta. Hankealueen välittömässä läheisyydessä on metsälain 10 §:n perusteella erityisen tärkeäksi elinympäristöksi luokiteltu, kohtalaisen luonnontilainen tai sen kaltainen lampi, Isolampi.

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa tarkastellaan kahta toteutusvaihtoehtoa sekä vertailuvaihtoehtona tilannetta, jossa läjitystä ei ole tehty.

VE0: Lähtötilanne

Vaihtoehdossa VE0 tarkastellaan tilannetta ennen kevään 2022 toteutettua läjitystä.

VE1: Nykyinen läjitys

Vaihtoehdossa VE1 tarkastellaan nykytilannetta, jossa maa-ainesta (savi, turve, pintamaa) on keväällä 2022 läjitetty hankealueelle noin 45 630 m³ (68 000 t) ja toteutuneen läjitysalueen pinta-ala on noin 16 000 m².

VE2: Nykyinen läjitys ja lisäläjitys alueelle

Vaihtoehdossa VE2 tarkastellaan tilannetta, jossa läjitys on toteutettu nykytilaajuudessaan keväällä 2022 ja samalle kiinteistölle läjitettäisiin tulevana vuosina noin 9 600 m³ (14 000 t) lisää maa-aineksia, läjityspinta-alaan pysyessä 16 000 m²:ssä.

2 Asian vireilletulo

Hankkeesta vastaava Kiinteistö Oy Tokmannin Moreeni on saattanut hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) vireille toimittamalla ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 2.11.2023. Arviointiohjelma oli nähtävillä 13.11.–12.12.2023 ja yhteysviranomainen antoi siitä lausuntonsa 9.1.2024.

Hankkeesta vastaava toimitti 17.12.2024 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) sen käsittelyä ja perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy YVA-lain liitteen 1 kohdan 11 b perusteella; jätteiden käsittelylaitokset, joissa muuta kuin vaarallista jätettä sijoitetaan kaatopaikalle, joka on mitoitettu vähintään 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle. Kohta tarkoittaa myös maankaatopaikkoja. Tehty maanlajitys ilmeni v. 2023 vireillä olevan Kapulin asemakaavan valmistelun yhteydessä, jolloin Uudenmaan ELY-keskus kehotti hanketoimijaa aloittamaan hanketta koskevan YVA-menettelyn.

3 Arviointiselostuksesta tiedottaminen ja kuuleminen

Yhteysviranomainen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 7.1.–20.2.2025. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa/ ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/kapulinmaa-ainesYVA. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Mäntsälän kunnalle julkaistavaksi kunnan verkkosivuilla. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olostä sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Mäntsälän Uutisissa 8.1.2025 julkaistulla lehti-ilmoituksella.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa Mäntsälän kunnan palvelupiste Vinkissä osoitteessa Heikinkuja 4, 04600 Mäntsälä.

Arviointiselostuksesta ei järjestetty yleisötilaisuutta.

4 Arviointiselostuksesta annetut lausunnot ja mielipiteet

Yhteysviranomainen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnalta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 5 lausuntoa. Selostuksesta ei toimitettu ELY-keskukseen mielipiteitä.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/kapulinmaa-ainesYVA. Verkkosivuilla julkaistuista lausunnoista on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Lausunnoissa on todettu, että ympäristövaikutusten arvioinnin toteuttamista jälkikäteen voi pitää poikkeuksellisen ja arvioinnin kannalta myös haastavana. Arvioinnin tueksi ei välttämättä ole saatavilla enää kaikkia tarvittavia lähtötietoja, mikä osaltaan lisää arviointiin liittyviä epävarmuustekijöitä. Arviointi ei myöskään ole kaikkien vaihtoehtojen osalta enää tasapuolista, koska VE0, eli hankkeen toteuttamatta jättäminen, ei ole enää mahdollista.

Ympäristövaikutusten arviointiselostus on kuitenkin laadittu laaja-alaisesti ja perusteellisesti, ja ympäristövaikutuksia on arvioitu keskeisistä näkökulmista. Arvioinnin mukaan tarkastelluista vaihtoehdoista ei aiheudu merkittäviä ympäristövaikutuksia hankkeen elinkaaren missään vaiheessa. Selostuksessa on esitetty haitallisten vaikutusten ehkäisemis- ja lieventämiskeinoja, joilla hankkeen mahdollisia ympäristövaikutuksia voidaan lieventää. Mikäli hankevaihtoehto 2 toteutuu, on esitettyjen toimenpiteiden huomioiminen jatkosuunnittelussa tärkeää.

Kaavoitus ja maankäyttö

Todettiin, että arviointiselostuksen mukaan VE2:n mukainen lisäläjitys tukee kunnan maankäytön tavoitteita, joten lisäläjitys alueelle tulevaisuudessa on tavoiteltava vaihtoehto.

Selostuksen mukaan alueelle jää virkistyskäyttöön soveltuva mäki, joka lisää alueen viihtyisyyttä ja tukee siten maankäytön tavoitteita. Lausunnossa huomautettiin, että alueella ei ole sellaista lainvoimaista kaavaa, joka tukisi tätä perustelua ja johtopäätöstä. Todettiin, että arvioinnin johtopäätöstä ei voi perustella myöskään vireillä olevalla asemakaavalla, jonka laadintaan, toteutumiseen ja toteuttamiseen liittyy epävarmuustekijöitä. Näitä epävarmuustekijöitä ei myöskään ole huomioitu arvioinnissa riittävästi.

Pintavedet

Todettiin, että arvioinnin perusteella itse läjitysalueen merkitys Isolammin ja sen luonnontilaisen purku-uoman kuormitukseen on melko vähäinen. Vesinäytteitä ei ole kuitenkaan otettu läjitystapahtuman aikana, vaan joitakin vuosia myöhemmin, jolloin läjitysalue on jo ehtinyt maisemoitua, sen vedenpidätyskyky on kasvillisuuden myötä parantunut ja eroosioherkkyys pienentynyt. Vaihtoehdon VE2 lisäläjitykset kumoavat tämän hyödyn, ja kiintoaineksen irtoaminen ja kulkeutuminen esimerkiksi voimakkaiden sadetapahtumien yhteydessä lisää kuormitusta alueen ojiin. Mikäli alueelle suunnitellaan lisäläjitystä, esitetty pintavesien tarkkailu on tärkeää toteuttaa vedenlaadun seuraamiseksi koko hankkeen ajan.

Kapuli 5 -asemakaava-alueen teollisuuden hankesuunnitelmat lisäävät pintavesiin kohdistuvaa kokonaiskuormitusta alueella, mikä on jatkossa huomioitava yhteisvaikutusten arvioinnissa. Todettiin olevan tärkeää arvioida, miten Isolammin ja sitä ympäröivän metsälain elinympäristön luonnontilaisuus voidaan turvata tilanteessa, jossa kyseinen alue on jäämässä rakentuvan teollisuusalueen keskelle vailla metsäistä yhteyttä.

Tuotiin esille, että vesinäytteenoton perusteella merkittävä osa Isolammiin kohdistuvasta kuormituksesta syntyy tällä hetkellä lampeen eteläpuolelta virtaavasta ojasta. Uomaa on kaivettu useana vuonna, myös keväällä 2024, minkä vuoksi läjityksen vaikutuksesta Isolammiin virtaavan veden laatuun ei ole saatu luotettavaa kuvaa. Hulevesien riittävä viivytyks alueella on ehdottoman tärkeää, jotta kuormitusta Isolammiin voidaan vähentää. Suorissa ojissa virtaamat kasvavat, mikä kasvattaa eroosioriskiä ja heikentää veden laatua.

Luontoarvot

Todettiin, että selostuksessa on arvioitu vieraslajien leviämisriskiä ja vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen, ja esitetty haitoille lieventämistoimenpiteitä. Hankealueella on todettu kasvavan komealupiinia, joka leviää sekä siementen että juuriston välityksellä. Korostettiin, että komealupiinin leviäminen maamassojen mukana ja kasvupaikaltaan ympäröivään luontoon tulee estää. Lupiinin siemeniä, juurakoita tai juurten osia sisältäviä maamassoja ei tule käyttää uudelleen käsittelemättöminä. Lupiinin leviämisen estämiseksi tulisi tehdä rajoittavia toimenpiteitä. Esiintymän hävittäminen on suositeltavaa, mutta vaatii torjuntaa useamman vuoden ajan.

Huomautetaan myös, että maakunnallisesti arvokas LAKU-kohde, Puirojantiensuo, olisi tullut esittää hankealueen ympäristön luontokohteita kuvaavilla kartoilla.

Ilmasto ja kiertotalous

Läjitysalueen metsittäminen on tärkeä jatkotoimenpide niin ilmasto- ja hiilinielunäkökulmasta kuin alueen eroosion vähentämistä ja vedenlaatua ajatellen. Ympäristölupavaiheessa läjitysalueen maisemoinnista tulee esittää suunnitelma, jossa on huomioitu ilmastoviisaus ja Mäntsälän kunnan hiilineutraaliustavoitteet.

Arviointiselostuksen sivuilla 11 ja 85 on todettu hankkeen tukevan Uudenmaan liiton kiertotalouden periaatteita luoden ihmisten käyttöön soveltuvan virkistysalueen ylijäämämaata hyödyntäen. Todettiin, että Uudenmaan liitolla ei ole omia kiertotalouden periaatteita, joten kyseinen viittaus on virheellinen.

Todettiin myös, että vaihtoehto VE2 toteuttaa osaltaan yleisiä kiertotalouden periaatteita, koska siinä hyödynnetään jo muutettua ympäristöä jatkamalla puhtaiden ylijäämämaiden läjittämistä samalle alueelle, mikä vähentää tarvetta uusien ylijäämämaiden loppusijoitusalueiden käyttöönotolle.

Maisema ja kulttuuriympäristö

Lähialueille ei ole valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita. Todettiin läjitysalueen sijoittuvan teollisuusalueelle, joten maisemavaikutukset jäävät vähäisiksi. Vaikutusten arviointi Läjityksen maisemavaikutukset arvioidaan yhden kilometrin säteellä läjitysalueelta asiantuntija-arviona. Arvioinnissa käytetään apuna kaavan valmisteluaineistossa esitettyjä 3D-havainnekuvia läjitysalueesta sekä ennen tapahtunutta läjitystä ja sen jälkeen otettuja valokuvia. Läjitysalue ei sijaitse Mäntsälän tunnistettujen kulttuuriympäristöalueiden lähellä, joten tarkempaa vaikutusten arviointia kulttuuriympäristöjen ja maiseman osalta ei ole tarkoituksenmukaista tehdä. Läjitysalueella tai alueella, josta läjitetty maa on otettu ei sijaitse myöskään tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuriperintökohteita.

5 Arviointiselostuksen riittävyys ja laatu sekä laatijoiden pätevyys

Yhteysviranomaisen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun, ja toteaa tältä osin seuraavaa.

Kiinteistö Oy Tokmannin Moreenin Kapulin alueen maa-ainesten läjitystä koskeva ympäristövaikutusten arviointiselostus täyttää YVA-lain (252/2017) 19 §:n ja YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset ja se on käsitelty YVA-lainsäädännön vaatimalla tavalla. Arviointiselostus

on laadittu ottaen huomioon hankkeen arviointiohjelma ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Hankkeesta vastaavalla on ollut käytettävissään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arvioinnin ja sen sisältämien erillisselvitysten toteuttamiseen.

Arviointiselostuksen perusteella on mahdollista muodostaa kokonaiskuva hankkeesta ja sen keskeisistä ympäristövaikutuksista. Hankkeen toteuttamiselle on esitetty vaihtoehtoja ja selostuksessa on arvioitu riittävästi näiden vaihtoehtojen ympäristövaikutuksia.

Yhteysviranomainen toteaa, että YVA-menettely on suoritettu osin jälkikäteen tilanteessa, jossa hankevaihtoehto VE1 on toteutettu kokonaisuudessaan ja vaihtoehto VE2 osittain. Tämä on asettanut erityisiä haasteita hankealueen nykytilan kuvaukselle ja hankkeesta jo aiheutuneiden vaikutusten arvioinnille. Arvioinnissa onkin sen vuoksi epävarmuuksia.

6 Yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomainen esittää perusteltuna päätelmänään Kapulin alueen maa-ainesten läjityshankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Hankekuvaus ja vaihtoehdot

Hankkeen vaihtoehtoasettelu on yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan toteuttamiskelpoinen ja perusteltu. Vaikka hankkeen toteuttamatta jättämisen (VE0) vaikutustarkastelu ei ole täysimääräisesti mahdollista hankkeen jo pääosin toteuduttua, kyseinen vaihtoehto on ollut mukana arvioinnissa siinä määrin kuin tarkastelua on voitu tehdä. Arvioinnissa on pyritty hahmottamaan hankealueen ympäristön tilannetta ennen maa-ainesten läjitystä pohjautuen olemassa olevaan, ennen läjitystä kerättyyn tietoon ja hyödyntämällä muun muassa läjityksestä mahdollisesti aiheutuneiden vaikutusten vertailua muiden samantyyppisistä ympäristöistä kerätyn ympäristötiedon kanssa.

Arviointiohjelmassa käsiteltiin myös vaihtoehtoa, jossa toteutettu läjitys siirrettään pois läjitysalueelta ja alue ennallistetaan, ja perusteltiin, miksi tätä vaihtoehtoa ei ole mahdollista toteuttaa. Esitetyn alustavan tarkastelun perusteella vaihtoehdon ympäristövaikutusten katsottiin sekä kokonaisuudessaan että suhteessa saavutettavaan hyötyyn olevan niin suuret ja kielteiset, että hankkeesta vastaava ei katsonut vaihtoehdon

olevan toteutuskelpoinen. Tämän vuoksi vaihtoehtoa ei sisällytetty YVA-menettelyyn. ELY-keskus katsoo, että johtopäätöstä on perusteltu riittävästi, ja toteaa, että YVA-menettelyyn ei ole tarkoituksenmukaista sisällyttää vaihtoehtoa, joka on esimerkiksi teknisesti tai taloudellisesti epärealistinen, tai muuten hanketoimijan kannalta toteutuskelvoton.

Selostuksen vaihtoehtokuvauksen mukaan vaihtoehto VE2 sisältää sekä VE1:ssä tarkastellun jo toteutetun läjityksen, että 14 000 m³ lisäläjityksen vaikutukset. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että usean vaikutusluokan kohdalla vaihtoehdon VE2 vaikutusarvioinnissa on kuitenkin kuvattu pelkästään lisäläjityksen vaikutukset. Tämän lisäksi on usean vaikutusluokan kohdalla epäselvää, onko vaikutusten merkittävyys arvioitu VE2:n läjityskokonaisuuden vai ainoastaan lisäläjityksen perusteella. Kyseessä on selkeä puute arvioinnin johdonmukaisuudessa. Yhteysviranomaisen arvion mukaan asialla ei kuitenkaan vaikuta olevan suurta merkitystä arvioinnin lopputulokseen tai sen perusteella tehtäviin johtopäätöksiin. Arvioinnissa olisi tullut noudattaa huolellisuutta ja yhtenäisyyttä eri arviointiluokkien välillä.

Merkittävät vaikutukset ja niiden perustelut

Hankkeen ympäristövaikutuksia ei voida asiassa saatujen selvitysten perusteella ja esitetyt haittojen lieventämistoimenpiteet huomioon ottaen pitää todennäköisesti merkittävinä. Vaikutuslajikohtaiset perustelut on tarvittaessa esitetty päätelmässä kunkin vaikutuslajin kohdalla. Arviointi on tehty riittävän kattavasti ja luotettaviksi katsottavilla menetelmillä.

Selvitykset on toteutettu asianmukaisesti ja niiden pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä voidaan yhteysviranomaisen arvion mukaan pitää pääosin luotettavina. Hankkeesta vastaava on osaltaan tullut johtopäätökseen, että hankevaihtoehdot ovat ympäristövaikutusten kannalta toteuttamiskelpoisia, eikä merkittäviä haitallisia vaikutuksia aiheudu. Joidenkin vaikutuslajien kohdalla yhteysviranomaisen arvio vaikutusten merkittävydestä poikkeaa hanketoimijan arviosta, mutta vaikutuksia ei näissäkään tilanteissa ole todettu todennäköisesti merkittäviksi.

Myöskään hankkeen yhteisvaikutukset lähialueen muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden kanssa eivät laadittujen selvitysten perusteella ja esitetyt haittojen lieventämistoimenpiteet huomioon ottaen ole todennäköisesti merkittäviä.

Mikäli hanke tai siinä toteutettavat toimenpiteet muuttuvat lupahakemusvaiheessa, YVA-laki edellyttää, että lupaviranomainen varmistaa yhteysviranomaiselta hankkeen merkittäviä vaikutuksia koskevan perustellun päätelmän ajantasaisuuden.

Seuraavissa luvuissa yhteysviranomaisen ottaa kantaa hankkeen ympäristövaikutusten arviointiin ja eri vaikutuslajien arvioinnin toteuttamiseen ja tuloksiin. Eri vaikutuslajien kohdalla mainitut asiat on tarpeellisissa määrin huomioitava hankkeen jatkosuunnittelussa ja mahdollisen uuden maanläjityksen toteuttamisessa.

Muut vaikutukset

Vaikutukset kaavoitukseen ja maankäyttöön

Yhteysviranomaisen toteaa, että alueidenkäytön ja kaavoituksen osalta vaikutusarvioinnin tulos on osin virheellinen eikä kaikkia alueidenkäyttöön liittyviä asioita ole huomioitu riittävästi. Läjityksen toteuttamista ei voi katsoa vaikutuksiltaan vähäisen myönteiseksi sillä perusteella, että alueelle jää virkistyskäyttöön soveltuva mäki. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että toteuttamalla läjitys ennen asemakaavan hyväksymistä ja voimaantuloa, alueidenkäyttö on tosiallisesti ratkaistu ennen asemakaavoitusta. Alue olisi asemakaavassa ollut mahdollista merkitä virkistysalueeksi, vaikka läjitystä ei olisi toteutettu. Läjitetyn alueen virkistysarvo riippuu paljolti alueen maisemoinnista ja mahdollisuuksista liikkua alueella, mutta näitä asioita ei ole kuvattu arviointiselostuksessa. Yhteysviranomaisen katsoo, että alueidenkäytön osalta vaikutus voidaan näillä perusteilla arvioida vähäisen kielteiseksi tai neutraaliksi.

Alueen nykytilan kuvauksessa asemakaavoitetun alueen sijaan olisi ollut syytä esittää selostuksessa voimassa olevien asemakaavojen yhdistelmä eli ajantasa-asemakaava. Tätä edellytettiin jo yhteysviranomaisen ohjelmalausunnossa. Voimassa olevien asemakaavojen pohjalta olisi voitu arvioida hankkeen suhdetta yleiskaavan tarkentumiseen ja Isolammintien linjauksen muutokseen.

Ehdotusvaiheessa olevassa Kapuli 5 -asemakaavassa perusteltiin täyttömäkien rakentamista alueen massatasapainolla, kun kortteleiden esirakentamisesta syntynyt maa-aines sijoitettaisiin mäkiin muualle kuljettamisen sijaan. Lähtökohtana on siis ollut, että täyttömäet perustetaan alueella syntyvien maa-aineisten sijoittamiseksi, ei muualta tuotavilla maa-aineksilla. Tätä olisi tullut kuvata ja arvioida myös osana alueidenkäytön ja kaavoituksen vaikutuksia. Asiaa on hyvin lyhyesti sivuttu valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevassa osuudessa.

Selostuksessa (kappaleessa 2.1.1.) on esitetty, että jos alueen käynnissä oleva kaavoitus etenee suunnitellun mukaisesti, alue osoitetaan lopulta kuitenkin läjitysalueeksi ja sinne tuodaan muita maamassoja nykyisten, aiemmin esitetystä ennallistamisvaihtoehdosta poiskuljetettujen massojen

sijaan. Yhteysviranomaisen katsoo, että Kapuli 5 -asemakaavan ehdotuksen perusteella ei voida tehdä tällaista johtopäätöstä. Asemakaavaa ei ole hyväksytty ja kaavaehdotus on ollut kahdesti nähtävillä. ELY-keskus on viimeisimmässä kaavaehdotuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että ehdotus ei kaikilta osin täytä maankäyttö- ja rakennuslaissa (1.1.2025 alkaen alueidenkäyttölaki) asemakaavalle asetettuja sisältövaatimuksia.

Pintavesivaikutukset

Hankkeesta aiheutuneita ja lisäläjityksestä mahdollisesti aiheutuvia pintavesivaikutuksia on arvioitu selostuksessa kattavasti. Arvioinnin johtopäätös kohtalaisista vaikutuksista Isolammiin ja vähäisistä vaikutuksista alemman purkureitin vedenlaatuun on yhteysviranomaisen arvion mukaan oikeansuuntainen. Yhteysviranomaisen toteaa, että pienveden herkkyyys huomioiden, läjityksellä on kuitenkin saattanut olla kohtalaisia vaikutuksia myös Isolammista lähtevän noron vedenlaatuun.

Esitetyn arvioinnin epävarmuutta lisää, että alueen pienvesien vedenlaadusta ennen läjitystä ei ole olemassa määritystietoa, joten pienvesille aiheutuneita vaikutuksia ei voida suoraan todentaa. Lisäksi Isolammiin etelästä virtaavan ojan valuma-alueella tehtiin maanmuokkaustöitä ennen kevään pintavesinäytteenottoa, joten ojanäytteet eivät myöskään kuvasta tavanomaista lampeen virtaavan veden laatua. Näin ollen läjityksen vaikutuksia on Isolammin vedessä vaikeaa erottaa ojen mukana tulleesta kuormituksesta.

Arvioinnissa on tunnistettu maanläjityksestä pintavesiin aiheutuvat vaikutusmekanismit, ja VE2:n lisäläjityksen haitoille on esitetty lieventämistoimenpiteitä. Esitetty lisäläjitys on määrältään niin suuri, että yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan läjitysalueen valuma- ja suotovedet tulee viivyttää erityisesti kiintoaineen laskeuttamiseksi. Mikäli lisäläjitys toteutetaan, vesienkäsittelyrakenteiden tulee olla valmiit ennen työn aloittamista. Lisäksi pintaveden laadun seuranta on syytä toteuttaa alustavassa seurantaohjelmassa esitetyllä tavalla.

Vaikutukset maa- ja kallioperään sekä pohjaveteen

Hankkeen vaikutukset maa- ja kallioperään on arvioitu asiantuntija-arviona, huomioiden sekä maa-aineksen kuljetuksesta että läjityksestä aiheutuneet vaikutukset. Vaikutuksia on kuvattu ja arvioitu riittävästi. Vaikutukset maa- ja kallioperään arvioitiin vähäisiksi kielteisiksi, mikä on myös yhteysviranomaisen näkemys vaikutusten merkityksestä.

Yhteysviranomaisen korostaa, että alueelle mahdollisesti vielä tuotavan maa-aineksen haitta-ainepitoisuudet eivät saa ylittää valtioneuvoston asetuksessa (214/2007) asetettuja kynnysarvoja tai alueen luontaisia taustapitoisuuksia, mikäli ne ovat mainittuja kynnysarvoja korkeampia. Alueelle ei myöskään saa sijoittaa haisevaa tai jätettä sisältävää maa-ainesta. Ennen maiden vastaanottoa tulee varmistaa maa-ainesten ympäristökelpoisuusvaatimukset ja sijoitettavan kohteen maa-aineksille asettamat muut vaatimukset esimerkiksi läjityksen stabiliteetin kannalta.

Pohjavesivaikutusten arviointia varten läjitysalueelle ja sen ympäristöön asennettiin neljä pohjavesiputkea, joista otettuihin näytteisiin arvioinnin tulokset perustuvat. Alueen herkkyyys pohjavesivaikutuksille arvioitiin vähäiseksi ja vaikutukset pohjaveteen molemmissa toteutusvaihtoehdoissa vähäisen kielteisiksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arvioinnin tulos on oikeansuuntainen. Alue ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella tai sellaisen läheisyydessä. Selvityksen mukaan läjitetyt maa-ainekset eivät ole pilaantuneita tai peräisin alueelta, jonka aikaisemmat toiminnot aiheuttaisivat riskin maamassojen ja tätä kautta pohjaveden pilaantumiselle. Pohjavesinäytteiden määritystulosten tulkinnan mukaan läjityksestä ei ole aiheutunut kuin korkeintaan vähäistä vaikutusta pohjaveden laatuun.

Hankkeen jatkosuunnittelussa on huomioitava mahdollisen lisäläjityksen vaikutusten riittävä pohjavesiseuranta.

Vaikutukset luontoarvoihin

Hankealueen luontoarvot on arvioitu jälkikäteen käyttämällä pääasiassa ennen läjityksen toteutumista otettuja ilmakuvia ja valokuvia. Arviointi on suoritettu saatavilla oleviin lähtötietoihin nähden asianmukaisesti.

Hankkeen vaikutukset luonnonarvoihin on arvioitu kokonaisuudessaan vähäisiksi. Yhteysviranomaisen katsoo, että arvion tulos on oikeansuuntainen, sillä alueen voimakkaan metsänkäyttöhistorian perusteella alueella ei ennen läjitystä ole todennäköisesti ollut erityisen merkittäviä luontoarvoja. Arviointiin sisältyy kuitenkin epävarmuutta, koska huomionarvoisten lajien esiintymisen mahdollisuutta ei voida jälkikäteen täysin sulkea pois lajiselvitysten puuttumisen takia.

Hankealueella on todettu kasvavan komealupiinia, ja selostuksessa on esitetty toimia lupiinin torjumiseksi. Komealupiini on lain vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (1709/2015) tarkoittama kansallisesti merkityksellinen haitallinen vieraslaji, jota ei saa päästää ympäristöön. Haitallisten vieraslajeiksi luettavien kasvilajien leviäminen on yleisesti vaarana maa-ainesten siirron ja valvomattoman läjityksen yhteydessä.

Yhteysviranomaisen korostaa, että selostuksessa esitettyyn lupiin hävittämiseen ja sen leviämisen torjuntatoimiin tulee sitoutua osana Kapulin läjitysalueen maisemointia ja luonnonarvoihin kohdistuvien vaikutusten lieventämistä.

Vaihtoehdon VE2 mahdollisen toteuttamisen aikana vastaanotettavien maiden osalta tulee varmistaa, ettei niiden mukana leviä alueelle lisää lupiinia tai muita haitallisia vieraslajeja kuten jättiputkea tai jättipalsamia. Vieraslajien leviäminen alueelta muualle tulee myös estää esimerkiksi puhdistamalla ajoneuvojen ja työkoneiden renkaat ja telat läjitysalueella. Torjuntatoimenpiteiden suunnittelussa voidaan soveltuvin osin hyödyntää 31.1.2025 julkaistua ympäristöhallinnon ohjetta kasvi- ja maa-ainesjätteen käsittelyyn: ”Haitallisia vieraslajikasveja sisältävä kasvi- ja maa-ainesjäte – Ohje käsittelyyn ympäristöluvanvaraisilla vastaanottopaikoilla”.

Melu ja värinä

Hankkeen vaihtoehdoista aiheutuvan melun ja värinän vaikutusarvio on tehty asiantuntija-arviona. Arvioinnin tekotapa jää selostuksessa osittain epäselväksi. Arvioinnin lähtökohtana on ilmeisesti ollut toiminnasta eri vaihtoehdoissa aiheutuva liikennemäärä ja toiminnassa käytettyjen laitteiden melupäästöt, joiden perusteella on arvioitu toiminnan melutaso ja sen leviäminen lähimpiin altistuviin kohteisiin. Lähimmät altistuvat kohteet sijoittuvat yli 500 m etäisyydelle hankealueesta.

Arvioinnissa meluvaikutukset todettiin kaikissa vaihtoehdoissa vähäisiksi kielteisiksi. Tehtyä arviota voidaan pitää oikeansuuntaisena. Yhteysviranomaisen pitää mahdollisena jopa johtopäätöstä, ettei toiminnasta aiheudu lainkaan haitallisia meluvaikutuksia lähiasukkaille ja ympäristölle. Toiminnan seurauksena alueen melupäästöjen määrä muuttuu hetkellisesti, mutta vaikutus on hyvin vähäinen huomioiden etäisyys asutukseen sekä hankkeen lyhyt kesto ja siitä aiheutuneet vähäiset liikenne- ja työkoneiden toimintamäärät.

Hankkeen aiheuttamat meluhaitat todettiin vähäisiksi kielteisiksi jo arviointiohjelmassa, joten melutasoja ei ollut tarpeellista mallintaa. Sen sijaan arviointiselostuksessa olisi voitu esittää eri melulähteiden ja toimintojen aiheuttamat melupäästöt ja arvioida laskennallisesti niiden aiheuttamat melutasot lähimmissä häiriintyvissä kohteissa. Näin olisi voitu perustellummin arvioida melun vaikutuksia hankealueen ympäristössä. Nyt tehtyä tarkastelua voidaan kuitenkin pitää riittävänä, sillä altistuvat kohteet sijoittuvat melko kauaksi hankealueesta. Värinän osalta selostuksessa olisi voinut todeta, että toiminnasta ei synny sellaista värinää, jolla voisi olla vaikutuksia altistuvissa kohteissa.

Vaikutukset ilmanlaatuun

Hankkeen vaihtoehtojen vaikutuksia ilmanlaatuun, pääasiallisesti pölyämiseen, on arvioitu arviointiselostuksessa asiantuntija-arviona. Arvioinnin lähtökohtana on ollut liikenteen ja muiden työvaiheiden aiheuttamat ilmapäästöt, leviäminen sekä altistuvien kohteiden sijoittuminen päästölähteisiin nähden. Arviointiselostuksen mukaan lähimmät altistuvat kohteet sijoittuvat yli 500 m etäisyydelle hankealueesta. Vaihtoehdossa VE0 tieliikenteen aiheuttamat päästöt olisivat olleet suurimmat, koska läjitettävä maa-aines olisi pitänyt ajaa muualle läjitettäväksi. Vaihtoehdossa 1 maa-ainesta kuljetettiin 119 päivän ajan keskimäärin noin 20 kuormaa päivässä, joten vaihtoehdon päästöt ja pölyäminen jäivät vähäisiksi. Arviointiselostuksen perusteella myös vaihtoehdon 2 liikenne- ja maa-ainesmäärät aiheuttavat vain vähäisiä ilmapäästöjä ja pölyämistä. Yhteysviranomaisen huomauttaa kuitenkin, että VE2 ei käsitä pelkkää lisäläjitystä, vaan siihen sisältyy myös VE1:ssä toteutettu läjitys ja siten myös sen liikennemäärät ja vaikutukset. Ei siis ole mahdollista, että vaihtoehdossa 2 läjitettävän maa-aineksen ja sen kuljetusten lukumäärä on pienempi kuin vaihtoehdossa 1, kuten selostuksessa on esitetty.

Arviointiselostuksen mukaan maanläjityksen aikaiset vaikutukset ilmanlaatuun ovat vähäiset kielteiset kaikissa hankevaihtoehdoissa, ja läjityksen jälkeen vaikutus on vähäinen kielteinen (VE0) tai vaikutusta ei ole (VE 1 ja 2). Arviota voidaan pitää oikeansuuntaisena. Yhteysviranomaisen toteaa, että toiminnan aiheuttamat lisäykset hengitettävien hiukkasten määriin tai pölymäärään ja sen leviämiseen eivät varsinaisesti aiheuta haitallisia vaikutuksia lähiasukkaisiin tai ympäristöön, vaikka päästöjen määrä hetkellisesti muuttuukin. Vaikutusten vähäisyys perustuu erityisesti asutuksen sijoittumiseen ja hankkeen vähäisiin liikennemääriin. Puutteena arvioinnissa voidaan pitää, että selostuksessa ei ole esitetty ilmanlaatuun kohdistuvien haittavaikutusten lieventämistoimenpiteitä eikä läjitetyn maa-aineksen laatua pölyämisen kannalta.

Ilmastovaikutukset

Hankkeen ilmastovaikutukset muodostuvat pääasiassa liikenteen päästöistä, eivätkä vaikutukset ole arvioinnin mukaan merkittäviä. Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutusarviointi on toteutettu hyvin ja arvioinnin tulos on oikeansuuntainen. Arviointi perustuu vaihtoehdossa 1 toteutuneisiin maa-aineskuljetuksiin ja vaihtoehdossa 2 lisäksi todennukaiseen arvioon tulevista kuljetusmääristä. Arvioinnissa käytetyt lähtötiedot ja tehdyt päästölaskelmat ovat selkeät. Arvioinnissa on kuitenkin muutamia ristiriitaisuuksia ja puutteita.

Selostuksessa vaihtoehtojen 1 ja 2 kuljetusmääriä ja hiilidioksidipäästöjä kuvaavissa taulukoissa 14 – 22 esitetään, että VE2:n kuljetusmäärät ja päästöt ovat pienemmät kuin VE1:n. Tämän ei pitäisi olla mahdollista, sillä VE1:ssä toteutuneet kuljetukset ja muut toimenpiteet sisältyvät hankevaihtoehtojen kuvauksen mukaan myös VE2:een.

Ilmastonmuutoksen hankkeelle aiheuttamia riskejä on käsitelty lyhyesti selostuksen luvussa 14. Riskejä olisi ollut syytä käsitellä kattavammin myös luvussa 18 osana onnettomuus- ja poikkeustilanteiden arviointia, kuten selostuksessa on mainittu.

Selostuksessa on käsitelty myös hankkeesta aiheutuvien ilmasto-vaikutusten lieventämistä. Jää kuitenkin epäselväksi, onko näihin lieventämistoimiin sitouduttu siten, että ne huomioidaan hankkeen jatkosuunnittelussa.

Vaikutukset maisemaan ja kulttuuriperintöön

Läijityksen vaikutukset maisemaan on arvioitu kartta- ja valokuva-tarkasteluna läjitysalueen suunnitelmien sekä toteutuneen läjityksen perusteella, huomioiden alueen laajuus ja täytön korkeudet eri vaihtoehtoisissa. Maisemavaikutusten arvioimiseksi on tarkasteltu täyttöalueen näkyvyyttä ja merkitystä maisematilassa sekä läjityksen aikana että toiminnan loputtua.

Vaihtoehtoon VE0 kohdalla on tarkasteltu maiseman tilannetta ennen kevään 2022 maa-ainesläjitystä. Koska läjitys on jo toteutettu, on arvioinnin tukena käytetty Kapuli 5 -asemakaavan ja asemakaavan muutoksen valmistelun aikana toteutettuja selvityksiä ja valokuvia alueelta.

Arvioinnin mukaan läjityksen aikaiset vaikutukset maisemaan ovat vähäisiä kielteisiä. Läjityksen toteuduttua alue on tarkoitus muuttaa lähivirkistys-alueeksi, ja läjityksen jälkeiset maisemavaikutukset arvioidaan vähäisen myönteisiksi. Selostuksessa myös todetaan, että läjitysalueen maisemoinnilla voidaan lisätä hankkeen myönteisiä vaikutuksia.

Yhteysviranomaisen katsoo, että vaikutuksia maisemaan on kuvattu ja arvioitu riittävästi ja arvioinnin tulos on oikeansuuntainen. Selostuksessa olisi ollut kuitenkin syytä kuvata kattavammin läjitysalueen maisemoinnin keinoja, joilla maisemaan kohdistuvia haittoja voidaan lieventää. Yleensä myös maankaatopaikoilla tehdään niiden toiminnan loppuessa maisemointia kuten metsitystä, niittyistämistä ja soveliaan kasvukerroksen lisäämistä läjityksen pintaan, jotta alueet olisivat paremmin lähivirkistys-alueiksi soveltuvia. Alueen maisemointi edistää myös vieraslajien, kuten lupiinin, torjumista, lieventää hankkeesta aiheutuvia ilmastovaikutuksia ja estää alueen eroosiota. Yhteysviranomaisen katsoo, että hankealueelle

tulee jatkosuunnittelun osana laatia maisemointisuunnitelma, jossa on huomioitu yllä mainittuja ympäristön tilaa parantavia näkökulmia.

Arviointiselostuksen mukaan läjitys ei vaaranna ympäristössä sijaitsevia tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kulttuuri-perintökohteita. Hankealueella on tehty arkeologinen inventointi vuonna 2020, joten arkeologisen kulttuuriperinnön selvitykset ovat ajantasaisia.

Yhteisvaikutukset sekä muut vaikutukset

Yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitu riittävästi lähialueen jo toteutettuja ja suunniteltuja toimintoja. Arvioinnissa on meluvaikutusten osalta epäselvää, millä perusteella melun yhteisvaikutukset arvioidaan VE2:ssa vähemmän merkittäviksi kuin VE1:ssä. Vaihtoehdon 2 suunniteltu lisäläjitys ei kumoa jo tapahtuneen läjityksen meluvaikutuksia.

Liikennevaikutusten arvioinnissa toistuu sama virhe, kuin muissakin arviointiselostuksen kohdissa, joissa arviointi perustuu liikennemääriin. Vaihtoehdon 2 vaikutuksia on arvioitu ainoastaan siinä tehtävän lisäläjityksen osalta, vaikka myös VE1:ssä toteutuneet kuljetukset sisältyvät VE2:een.

Hankkeen vaikutukset ihmisiin liittyvät pääasiassa toteuttamisen aikaisiin pölyvaikutuksiin sekä alueen tulevaan mahdolliseen virkistyskäyttöön. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että arviointiselostuksen luvuissa 16 (Terveys, elinolot ja viihtyvyys) ja 17 (Virkistys ja ulkoilu) on käsitelty vaihtoehtoa 2 hyvin vaihtelevasti, ja on usein epäselvää, viitataan tekstissä VE2:n toteuttamiseen kokonaisuudessaan vai ainoastaan siinä toteutettavaan lisäläjitykseen.

Tarvittavat suunnitelmat, luvat ja päätökset

Arviointiselostuksessa ei ole hankkeen mahdollisesti tarvitsemissa luvissa käsitelty maisematyölupaa. Asemakaavaluonnoksessa maisematyölupa on kuitenkin edellytys läjitykselle. Vaikka asemakaava ei ole voimassa, eikä alueella voimassa olevassa yleiskaavassa edellytetä maisematyölupaa, tulee huomioida kaavoituksen eteneminen ja mahdollinen tuleva maisematyöluvan tarve.

7 Hankkeen jatkokäsittelyssä huomioitavaa

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa

ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupasian vireille tuloa yhteysviranomaisesta esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaissa on lisäksi tarkemmat säännökset arvioinnin huomioon ottamisesta.

Hankkeen jatkokäsittelyssä ja -suunnittelussa on muun tässä päätelmässä esitetyn lisäksi huomioitava erityisesti seuraavat keskeiset asiat:

- Läjitysalueelle tulee tehdä hankkeen jatkosuunnittelussa huomioitava maisemointisuunnitelma
- Alueella tulee toteuttaa tarvittavat toimet lupiin ja mahdollisten muiden vieraslajien torjumiseksi

Mikäli VE2:een sisältyvä lisäläjitys toteutetaan:

- Läjitysalueen valuma- ja suotovedet tulee viivyttää kiintoaineen laskeuttamiseksi
- Vesienkäsittelyrakenteiden tulee olla valmiit ennen työn aloittamista
- Pinta- ja pohjaveden laadun seuranta tulee toteuttaa alustavassa seurantaohjelmassa esitetyllä tavalla

8 Perustellun päätelmän toimittaminen ja siitä tiedottaminen

Yhteysviranomaisen toimittaa perustellun päätelmänsä sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakuntien liitoille ja muille asianosaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ovat nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa:

www.ymparisto.fi/kapulinmaa-ainesYVA sekä viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa.

9 Suoritemaksu, sen määräytyminen ja maksua koskeva oikaisumahdollisuus

Suoritemaksu on **11 000** euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (14-23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

10 Sovelletut säännökset

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1215/2023) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto-keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2024 2 §.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallinta-järjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Anna Auvinen ja ratkaissut ylitarkastaja Erika Heikkinen.

Tämä asiakirja UUELY/14458/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument UUELY/14458/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Auvinen Anna 17.04.2025 14:33

Ratkaisija Heikkinen Erika 17.04.2025 14:35